

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-3>

УДК 658.310.9:621

УПРАВЛІННЯ РЕСУРСОЗБЕРЕЖЕННЯМ ПІДПРИЄМСТВА НА ЗАСАДАХ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

RESOURCE CONSERVATION MANAGEMENT OF THE ENTERPRISE ON THE BASIS OF SOCIAL RESPONSIBILITY

Дячков Дмитро Володимирович

доктор економічних наук, професор,
Полтавський державний аграрний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2637-0099>

Баган Надія Валеріївна

доктор філософії з економіки,
Полтавський державний аграрний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2843-5893>

Васильєв Володимир Юрійович

здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня,
Полтавський державний аграрний університет
ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-4178-8039>

Dyachkov Dmytro, Bahan Nadiia, Vasyliiev Volodymyr
Poltava State Agrarian University

У статті розглянуто один з найбільш пріоритетних напрямів функціонування сучасного підприємства – діяльність в напрямку ресурсощадного виробництва. Досліджено фактори, які впливають на систему управління ресурсозберігаючим розвитком підприємства. Проведено аналіз основних основні функції управління ресурсозбереженням на підприємстві. Узагальнено, що управління ресурсозбереженням доречно розглядати як процес постійного взаємозв'язку трьох складових, найважливішою з яких є екологія, управління якістю та транспортування й зберігання готової продукції. Виокремлено ефект від ресурсозбереження, який полягає в покращенні умов діяльності, збільшенні його доходів та покращенні якості продукції, для кожного з розглянутих суб'єктів-господарювання. Розглянуто основні напрями поширення соціальної відповідальності підприємства.

Ключові слова: підприємство, управління, ресурсозбереження, соціальна відповідальність, управління ресурсозбереженням.

The article examines one of the most priority directions of the operation of a modern enterprise – activity in the direction of resource-saving production. In the current conditions, resource conservation is considered to be such a method of management, under which the rational use of all resources of the enterprise is necessarily accompanied by the introduction of resource-saving technologies and the adoption of effective management decisions regarding them. Factors influencing the resource-saving development management system of the enterprise were studied: factors of external influence and factors of internal influence. An analysis of the main functions of resource conservation management at the enterprise was carried out. In general, it is appropriate to consider resource conservation management as a process of constant interrelationship of three components, the most important of which are ecology, quality management, and transportation and storage of finished products. To determine the effectiveness of resource conservation management, it is necessary to constantly evaluate and control the process. The effect of resource conservation, which consists in improving the conditions of activity, increasing its income and improving the quality of products, is singled out for each of the considered business entities: enterprises, employees, consumers, partners. Enterprise resource conservation management is interconnected with the process of social responsibility management. Enterprises must understand the responsibility for the prudent use of their own resources and conduct activities in compliance with the principles and programs supporting resource conservation, energy conservation and environmental management. The directions of spreading the social responsibility of the enterprise are separated from the basis, in particular: observance of human rights; compliance with legal requirements; cooperation with inter-

ested parties; protection of the natural environment; business and corporate ethics; transparency and accountability; observance of international norms of conduct.

Keywords: enterprise, management, resource conservation, social responsibility, resource conservation management.

Постановка проблеми. Нині, в умовах невизначеності та постійних змін підприємство має здійснювати діяльність не тільки задля отримання прибутку, а й спрямовувати свою роботу в напрямку ресурсозбереження. Особливо варто звертати увагу на зовнішні фактори, котрі чинять безпосередній вплив на процес ресурсозбереження, одним з яких є активізація процесів у сфері соціальної відповідальності. Підприємство не може діяти самостійно, без взаємодії з суспільством, оскільки є його важливою частиною. Саме від бережливої діяльності підприємств залежить стан природного середовища та якість споживчих товарів. Отже, дослідження впливу соціальної відповідальності на процес управління ресурсозбереженням підприємства є актуальним та важливим сьогодні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Дослідженням питань управління ресурсозбереженням підприємства приділяли увагу вітчизняні науковці, зокрема: Мельничук Н. В. [11], Березін О. В. [1], Ляшенко І. О. [8], Сотник І. М. [12], Куцик В. І. [7] та інші. Важливий внесок у дослідження проблематики соціальної відповідальності підприємства зробили такі вчені: Філіппова С. В. [14], Колот А. М. [4], Макаренко П. М. [10], Кусик Н. Л., Ковалевська А. В. [6].

Отже, беручи до уваги напрацювання науковців, їх теоретичні та практичні здобутки, досліджуючи їх напрацювання спостерігаємо недостатню оцінку впливу соціальної відповідальності на процес управління ресурсозбереженням підприємства. Тож дослідження проблематики впливу управління ресурсозбереженням підприємства на основі соціальної відповідальності є важливим та необхідним.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Нині, багато науковців приділяють увагу питанням управління ресурсозбереженням підприємства. Але, у працях практично не досліджується вплив соціальної відповідальності на процес управління ресурсозбереженням підприємства. Тому доречним є проведення дослідження та виокремлення результатів впливу.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті являється дослідження управління ресурсозбережен-

ням підприємства на засадах соціальної відповідальності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Нині, одним з найбільш пріоритетних напрямів функціонування сучасного підприємства є його діяльність в напрямку ресурсоощадного виробництва. Загалом поняття «ресурсозбереження» має багато значень і з боку підприємства розкривається у виді енергозбереження, матеріалозбереження та працезбереження.

Ресурсозбереження є одним із головних напрямів політики управління підприємствами в сучасних умовах. Більшість науковців визначає ресурсозбереження як комплекс технічних, економічних, організаційних заходів, спрямованих на раціональне використання ресурсів та забезпечення економії шляхом зростаючих потреб [9].

В нинішніх умовах ресурсозбереженням вважають такий метод господарювання, за якого раціональне використання усіх ресурсів підприємства обов'язково супроводжується впровадженням ресурсозберігаючих технологій та прийняттям ефективних управлінських рішень стосовно них [2]. Процес ресурсозбереження на підприємстві позитивно впливає на широке коло суб'єктів, що сприймають його результати. До них відносяться: компанії, що реалізують заходи щодо економії ресурсів, споживачі їх продукції, торгові партнери і корпоративні співробітники [15].

Виокремлюють ряд факторів, що чинять вплив на систему управління ресурсозберігаючим розвитком підприємства, зокрема залежно від ситуації позитивно впливають на ресурсозберігаючий розвиток підприємства або ж перешкоджають йому (рис. 1).

Отже, помічаємо, що на систему управління ресурсозберігаючим розвитком підприємства чинять вплив внутрішні та зовнішні фактори. Розглянемо основні функції управління ресурсозбереженням на підприємстві (рис. 2).

Управління ресурсозбереженням доречно розглядати як процес постійного взаємозв'язку трьох складових, найважливішою з яких є екологія, управління якістю та транспортування й зберігання готової продукції. Для визначення ефективності управління ресурсозбереження необхідно постійно здійснювати оцінку та контроль процесу.

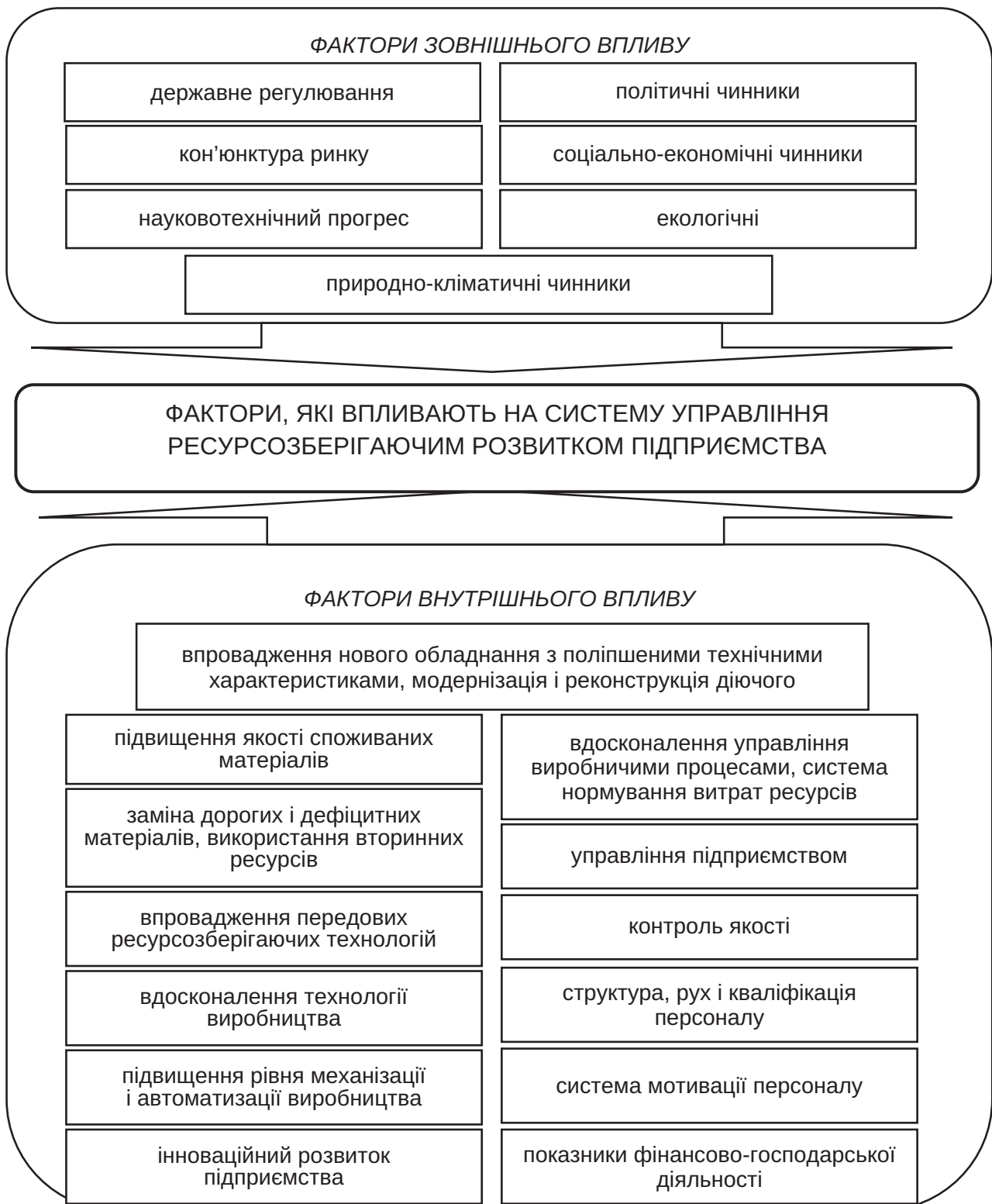

Рис. 1. Фактори впливу на систему управління ресурсозберігаючим розвитком підприємства

Джерело: побудовано на основі [15]

Процеси ресурсозбереження на підприємстві позитивно впливають на широке коло суб'єктів, що сприймають його результати. Для кожного суб'єкта ефект від ресурсозбереження полягає в покращенні умов діяльності,

збільшенні його доходів та покращенні якості продукції (рис. 3).

Нині процес управління ресурсозбереженням підприємства взаємопов'язаний з процесом управлінням соціальною відпові-

Рис. 2. Функції управління ресурсозбереженням на підприємстві

Джерело: побудовано на основі [3]

Рис. 3. Ефект від ресурсозбереження для суб'єктів-господарювання

Джерело: побудовано на основі [9; 13]

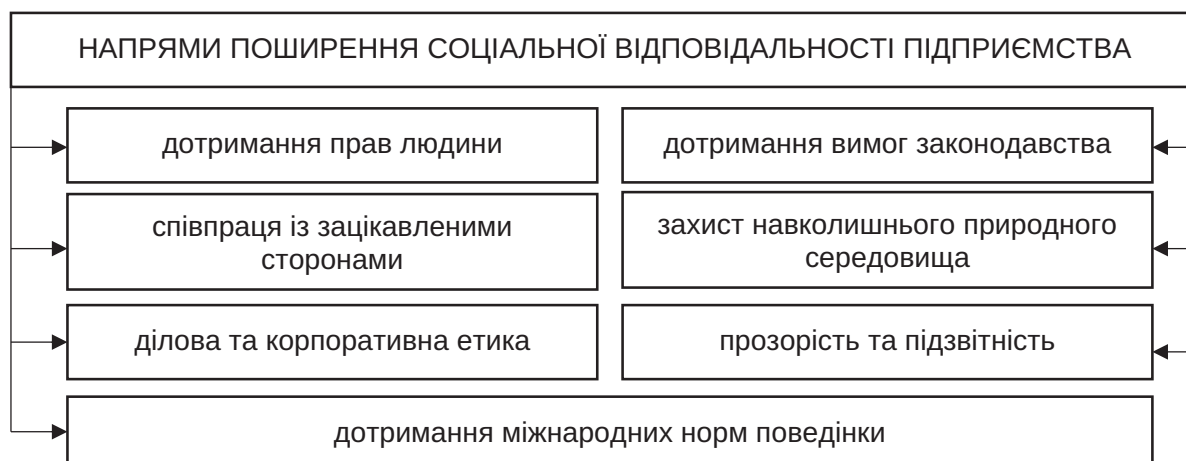

Рис. 4. Напрями поширення соціальної відповідальності підприємства

Джерело: побудовано на основі [5]

дальністю. Саме управління соціальною відповідальністю підприємства впливає на залученість суб'єктів господарювання до процесів ресурсозбереження як на мікро так і макро рівнях.

Підприємства мають розуміти відповідальність за бережливе використання власних ресурсів та вести діяльність дотримуючись принципів та програм підтримки ресурсозбереження, енергозбереження та екологічного менеджменту.

Розглянемо основні напрями поширення соціальної відповідальності підприємства (рис. 4).

Висновки. Проведені дослідження показують, що підприємства повинні в процесі своєї діяльності орієнтуватися на екологічне виробництво та дотримуватись правил соціальної відповідальності бізнесу, що сприятиме досягненню максимально ефективних результатів.

До перспектив подальших наукових досліджень слід віднести формування практичного та ефективного інструментарію щодо оцінювання соціальної складової впливу на процеси ресурсозбереження підприємства, які будуть простими та ефективними в обчисленні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Березін О. В. Теоретичні засади формування ефективної політики ресурсозбереження підприємств. Вісник Запорізького національного університету. 2014. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/300237162.pdf>
2. Ершова О. О. Ресурсозбереження як альтернативний спосіб господарювання на підприємствах АПК. *Ефективна економіка*. 2013. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=1971>
3. Капустинський В. Управління ресурсозбереженням на підприємствах. *Матеріали III Всеукраїнської студентської науково-технічної конференції «Природничі та гуманітарні науки. Актуальні питання»*. 2010. С. 93. URL: <http://surl.li/mrfqm>
4. Колот А. М., Грішнова О. А. Соціальна відповідальність: теорія і практика розвитку : монографія. Київ : КНЕУ, 2012. 501 с.
5. Комарова К. В., Ковальчук Н. В. Соціальна відповідальність як складова стратегії розвитку бізнесу на підприємствах України. *Інноваційна економіка*. 2016. № 5–6 (63). С. 25–30.
6. Кусик Н. Л., Ковалевська А. В. Критичний аналіз методів оцінки ефективності соціально відповідальної діяльності підприємства. *Вчені записки Університету «Крок»*. 2012. Вип. 32. С. 17–25.
7. Куцик В. І, Олійник М. В. Вибір стратегічних напрямів ресурсозбереження на підприємстві. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2013. Вип. 23(8). URL: <http://surl.li/mrfpy>
8. Ляшенко І. О. Особливості та перспективи розвитку ресурсозбереження в Україні. *Ефективна економіка*. 2012. № 11. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2012_11_13.
9. Мазур О. В., Артеменко Л. П. Стратегічне управління ресурсозбереженням підприємства в умовах енергетичних обмежень. *Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*. 2017. № 14. С. 245–250.

10. Макаренко П. М. Соціальна відповідальність аграрних підприємств як чинник їх ефективності та конкурентоспроможності: сутність, складники, проблеми і тенденції здійснення. *Наукові праці Полтавської державної аграрної академії*. Вип. 2(11). Полтава : ПДАА. 2015. 312 с. С. 3–8.
11. Мельничук, Н. В. Оцінка ефективності ресурсозбереження на рівні підприємства. *Вісник Національного університету водного господарства та природокористування*. 2011. № 4(56). С. 187–192.
12. Сотник І. М. Управління ресурсозбереженням: соціо-еколого-економічні аспекти: монографія. 2010. Суми : Вид-во СумДУ, 499 с.
13. Суперека С. Роль ресурсозбереження в системі конкурентоспроможності виробничих підприємств. *Економічний простір: збірник наукових праць*. 2008. № 20(1). С. 191–199.
14. Філіппова С. В. Соціальна відповідальність у стратегії управління вітчизняним підприємством: проблемні питання інтегрування механізму. *Економіка: реалії часу*. 2017. № 2(30). С. 5–17.
15. Храпкіна В. В., Бондаренко Г. С. Управління ресурсозбереженням підприємства. *Держава та регіони*. 2021. № 3 (120). С. 51–58.

REFERENCES:

1. Berezin O. V. (2014) Teoretychni zasady formuvannia efektyvnoi polityky resursozberezhennia pidpriemstv [Theoretical foundations of the formation of an effective resource conservation policy of enterprises]. *Visnyk Zaporizkoho natsionalnoho universytetu*. Available at: <https://core.ac.uk/download/pdf/300237162.pdf>
2. Yershova O. O. (2013) Resursozberezhennia yak alternatyvnyi sposib hospodariuvannia na pidpriemstvakh APK [Resource conservation as an alternative way of management at agribusiness enterprises]. *Efektyvna ekonomika*. 2013. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1971>
3. Kapustynskiy V. (2010). Upravlinnia resursozberezhenniam na pidpriemstvakh [Management of resource conservation at enterprises]. *Materialy III Vseukrainskoi studentskoi naukovu-tekhnichnoi konferentsii «Pryrodnychi ta humanitarni nauky. aktualni pytannia»*. P. 93. Available at: <http://surl.li/mrfqm>
4. Kolot A. M., Hrishnova O. A. (2012) Sotsialna vidpovidalnist: teoriia i praktyka rozvytku: monohrafiia [Social responsibility: theory and practice of development: monograph]. Kyiv: KNEU. 501 p.
5. Komarova K. V., Kovalchuk N. V. (2016) Sotsialna vidpovidalnist yak skladova stratehii rozvytku biznesu na pidpriemstvakh Ukrainy [Social responsibility as a component of business development strategy at Ukrainian enterprises]. *Innovatsiina ekonomika*, no. 5–6 (63). pp. 25–30.
6. Kusyuk N. L., Kovalevska A. V. (2012) Krytychnyi analiz metodiv otsinky efektyvnosti sotsialno vidpovidalnoi diialnosti pidpriemstva [Critical analysis of methods for assessing the effectiveness of socially responsible enterprise activities]. *Vcheni zapysky Universytetu «Krok»*, no. 32, pp. 17–25.
7. Kutsyk V. I, Oliinyk M. V. (2013). Vybir stratehichnykh napriamiv resursozberezhennia na pidpriemstvi [The choice of strategic areas of resource conservation at the enterprise.]. *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy*, no. 23(8). Available at: <http://surl.li/mrfpy>
8. Liashenko I. O. (2012) Osoblyvosti ta perspektyvy rozvytku resursozberezhennia v Ukraini [Peculiarities and prospects of the development of resource conservation in Ukraine]. *Efektyvna ekonomika*, no. 11. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2012_11_13
9. Mazur O. V., Artemenko L. P. (2017). Stratehichne upravlinnia resursozberezhenniam pidpriemstva v umovakh enerhetychnykh obmezhen [Strategic management of enterprise resource conservation in conditions of energy restrictions]. *Ekonomichniy visnyk Natsionalnoho tekhnichnoho universytetu Ukrainy «Kyivskiy politekhnichnyi instytut»*, no. 14, pp. 245–250.
10. Makarenko P. M. (2015) Sotsialna vidpovidalnist ahrarnykh pidpriemstv yak chynnyk yikh efektyvnosti ta konkurentospromozhnosti: sutnist, skladnyky, problemy i tendentsii zdiisnennia [Social responsibility of agricultural enterprises as a factor of their efficiency and competitiveness: essence, components, problems and trends of implementation.]. *Naukovi pratsi Poltavskoi derzhavnoi ahrarnoi akademii*. Vyp. 2(11). Poltava: PDAА, pp. 3–8.
11. Melnychuk, N. V. (2011) Otsinka efektyvnosti resursozberezhennia na rivni pidpriemstva [Evaluation of the efficiency of resource saving at the enterprise level]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu vodnoho hospodarstva ta pryrodokorystuvannia*, no. 4(56), pp. 187–192.
12. Sotnyk I. M. (2010) Upravlinnia resursozberezhenniam: sotsio-ekoloho-ekonomichni aspekty: monohrafiia [Management of resource conservation: socio-ecological and economic aspects: monograph]. Sumy: Vyd-vo SumDU, 499 p.
13. Supereka S. (2008). Rol resursozberezhennia v systemi konkurentospromozhnosti vyrobnychykh pidpriemstv [The role of resource conservation in the system of competitiveness of manufacturing enterprises]. *Ekonomichniy prostir: zbirnyk naukovykh prats*, no. 20(1), pp. 191–199.

14. Filyppova S. V. (2017). Sotsialna vidpovidalnist u stratehii upravlinnia vitchyznianym pidpriemstvom: problemni pytannia intehruvannia mekhanizmu [Social responsibility in the management strategy of a domestic enterprise: problematic issues of mechanism integration]. *Ekonomika: realii chasu*, no. 2(30), pp. 5–17.
15. Khrapkina V. V., Bondarenko H. S. (2021). Upravlinnia resursozberezhenniam pidpriemstva [Resource conservation management of the enterprise]. *Derzhava ta rehiony*, no. 3 (120), pp. 51–58.